The Town of Butrimonys

In 2021, a field evaluation (two 1.5x1 m test pits totalling 3 m^2) was conducted on A. Juozapavičiaus Street, Butrimonys (Alytus District, S Lithuania). From a depth of 40–45 cm, Test Pit 1 yielded a layer containing 17th–19th-century finds: mostly sherds of thrown household pottery made of brown and grey clay (Figs. 1–2) and under the 30–45 cm thick, 20th-century layer in Test Pit 2, stone paving (Fig. 3).

KAUNAS

Algirdas Kalinauskas,
Olegas Fediajevas

Nemuno gatvė 13 ir 15

2021 m. atlikti archeologiniai tyrimai Kauno senamiestyje (UK 20171), sklype Nemuno g. 13, 15, naujo namo statybos vietoje. Iki įžemio lygio ištirta 13 perkasų ir 6 šurfai, iš viso 523,08 m^2 plotas. Nemuno g. 13, 15 patenka į Kauno senamiesčio 28 kvartalą. Šio kvartalo istorinius urbanistinius tyrimus atliko I. Vaškelienė (*LIIR*, f. 1, b. 6482). Kvartalas susiformavo XVI a. II pusėje, apgyvendintas iki XVII a. vidurio. XVII a. II pusėje – XVIII a. pradžioje visas miestas, taip pat ir dabartinis 28 kvartalas, sunyko dėl karų su Maskva bei po to buvusių epidemijų, atsigavimo požymių radosi tik XVIII a. pabaigoje.

1989 m. M. Bertašius atliko detaliuosius tyrimus 28 kvartalo P dalyje. Užfiksuotuose 1,4–1,8 m storio kultūriniuose sluoksniuose aptikta ir negausių XVII a. radinių. Ankstyvesnio nei XIX a. užstatymų pėdsakų nerasta (*LIIR*, f. 1, b. 1691, 1692). 2006 m. A. Žalnierius Nemuno g. 21 ištyrė 6 perkasas. Fiksuotas 1,5–2,25 m storio kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVI–XIX a. radiniais. Apatinis sluoksnis būdingas daržams (*LIIR*, f. 1, b. 4663). 2013 m. D. Balčiūnas ištyrė 4 perkasas Nemuno g. 17. Jose fiksuotas 1,1–1,5 m storio kultūrinis sluoksnis su pavienėmis XVII–XVIII a. keramikos ir koklių šukėmis. Apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas priskirtas XVI a. daržams (*LIIR*, f. 1, b. 6482). 2014 m. M. Bertašius atliko detaliuosius tyrimus Nemuno g. 19. Daugelyje perkasų išskirti keli horizontai: I – siejamas su ankstyviausiu apgyvendinimo laikotarpiu, datuojamas XV–XVI a. viduriu, II – siejamas su mūrinio rūsio statyba ir kiemo infrastruktūros įrengimu (kiemo grindinys), datuojamas XVI a. II puse – XVII a. viduriu, III – siejamas su miesto smukimo laikotarpiu, sklypo apleidimu, mediniais pastatais įvairiose sklypo vietose, datuojamas XVII a. pabaiga – XIX a., IV – datuojamas XIX–XX a. Daugumoje perkasų surasta apie1000 XV–XVIII a. datuojamų radinių – keramikos šukių, koklių, 8 XVI–XIX a. monetos, geležies šlako gabalai. Daugiausia XVI a. II pusės – XVII a. pradžios laikotarpiui būdingų radinių (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 309–315). 2017–2018 m. A. Lekniūtė atliko detaliuosius tyrimus šalia Nemuno g. 15 sklypo P dalies, klojamos šiluminės trasos vietoje. Puodžių g. 22 sklype fiksuotas 1,15–1,9 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio apatinis horizontas pagal jame aptiktus radinius datuotas XVI–XVII a. Perkasose 4, 5 70 cm gylyje surasta XVI a. pabaigos – XVII a. vidurio sklype stovėjusių dviejų atskirų gotikinių pastatų sienų bei pamatų fragmentų (*LIIR*, f. 1, b. 8713, 8855).

2021 m. vykdytų tyrimų metu visose perkasose (P1–13) fiksuoti 1–2,5 m storio permaišyti XIX–XX a. sluoksniai su XVI a. pabaigos – XVII a. radiniais. Tokią situaciją nulėmė 1655 m. karas su Maskva, po kurio sekė 1701–1707 m. Šiaurės karas, 1708 m. badas ir maras

bei 1732 m. gaisras. Vis dėlto tyrimų metu pavyko aptikti keletą pastatų liekanų, datuojamų XVII–XVIII a. pradžia. Perkasoje 3 1,5 m gylyje (H_{abs} 27,21 m) aptikta moliu rišta krosnis (1 pav.). Ji labai suardyta, išlikusi viena eilė raudonai oranžinių plytų (28x13x7, 28x13,5x6). Struktūra tęsiasi R kryptimi už perkasos ribos, krosnies liekanos perkasoje 1,65 m ilgio, 55 cm pločio. P pusėje prie krosnies išlikusi 65 cm pločio pakuros žymė. Tarp perkasų 4–5 PR dalyje atidengti 2 mūrų kontūrai (M2 ir M3). Išorinė pamatų M3 dalis sudaryta iš įvairaus dydžio akmenų, kampuose esantys akmenys 60x37x20, 47x36x19, 52x50x18 cm dydžio (2–3 pav.). Mūryta iš mažesnių 24x22x15, 12x8x7 cm dydžio akmenų ir plytų su braukomis (27x13,5x5,8, 28x13x7 cm dydžio), rišta kalkiniu skiediniu. Vidinė konstrukcija M2, atidengta 2,2 m gylyje (H_{abs} 27,25 m), taip pat statyta iš stambių akmenų (42x28, 37x26 cm), tarpus užpildant plytomis su braukomis (26x13x7 cm). Statinio viduryje M2 atidengta arkinė konstrukcija, kuri tęsiasi į PR pusę. Virš arkų fiksuota daug karščio paveiktų akmenų. Iš konstrukcijos tipo bei aptiktų perdegusių akmenų galima manyti, kad tai buvęs grindų šildymo įrenginys (2–3 pav.) (Tvauri A., Late Medieval hypocausts with heath storage in Estonia*, Baltic journal of art history.* Tartu, 2009, p. 49–78). Pamatų dugnas pasiektas 2,9 m gylyje nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 25,60 m). Perkasoje 13 aptikta XVII–XVIII a. pradžios rūsio liekanų (4 pav.). Rūsio viršutinė dalis – arkinio skliauto

1 pav. XVII–XVIII a. krosnies liekana. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 1. The remains of a 17th–18th-century stove.

2 pav. XVII–XVIII a. šildymo įrenginio liekanos. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 2. The remains of a 17th–18th-century heating installation.

3 pav. XVII–XVIII a. šildymo įrenginio liekanos. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 3. The remains of a 17th–18th-century heating installation.

4 pav. XVII–XVIII a. rūsio liekanos. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 4. The remains of a 17th–18th-century cellar.

fragmentas, nuo esamo paviršiaus fiksuotas 2,05 m gylyje (H_{abs} 26,60 m), rūsio apačia – 4,3 m gylyje (H_{abs} 24,35 m). R rūsio dalyje atidengta įlipimo į rūsį vieta – laiptai, išlikusios 5 laiptų pakopos. V rūsio sienoje suformuota apie 95 cm pločio, apie 1–1,2 m išlikusio aukščio niša. P rūsio dalyje atidengta buvusio praėjimo vieta, tikėtina, į kitą P dalyje buvusią rūsio patalpą. Rūsio sienos formuotos iš akmenų ir plytų mūro, rištos kalkiniu rusvos spalvos skiediniu. Apatinėje dalyje naudoti stambūs neskaldyti akmenys. Plytos 28,5x13x8, 27,5x12,5x7 cm dydžio.

Tyrimų metu konstatuota, kad tiriami sluoksniai buvo intensyviai ardomi XIX–XX a., tad nuspręsta rinkti tik informatyvius keramikos dirbinius (pakraštėlius, sieneles su ornamentais, koklius), geležiniai ir kiti ypatieji radiniai rinkti visi. Iš viso surinktos 806 XVI–XIX a. keramikos šukės, 129 XVI–XIX a. koklių fragmentai, 25 XVIII–XIX a. stiklo dirbinių fragmentai, 25 XVII–XIX a. vinys, 72 ypatieji radiniai ir 19 monetų.

Nemuno St. 13 and 15

In 2019, 13 trenches and 6 test pits totalling 523.08 m^2 were excavated at Nemuno St. 13 and 15, Kaunas. A 1–4 m thick, disturbed cultural layer with 16th–18th-century finds was identified throughout almost the entire excavation area. Trenches P3–5, 7, and 13 yielded some 17th–18th-century urban structures: the lower part of an oven (Fig. 1), heating system fragments (Figs. 2–3), and cellar fragments (Fig. 4). The condition of these structures and the generally disturbed layers show how much Kaunas suffered during the 17th–18th centuries (from wars, famine, plagues, and fires) prior to falling under Tsarist Russian occupation in 1795.

Mindaugas Mačiulis

Vilniaus gatvė 38

2021 m. kovą Kaune, Vilniaus g. 38 po pastatu esančiame rūsyje atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu iki įžemio ištirti 8 2x1 m dydžio šurfai. Iš viso ištirtas 16 m^2 plotas (1 pav.). Pastatas patenka į istorinį Kauno miesto 20 kvartalą. Dabartinis pastatas statytas XIX a. II pusėje (1875 m.). Kada įrengti po juo esantys